

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 korona.
Fél évre	6 "
Negyed évre	3 "
Vidéki előfizetők bélyegköltisége egész évre	2 "

Felelős szerkesztő és laptulajdonos

SZATHMÁRY ZOLTÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal Simonffy-utca 1. c.
földszint Balra. (Piacz felől 3-ik ajtó.)

Hirdetések feladhatók a Thaisz-nyomdában Thaisz
Arthur papirkereskedésében (Piac-u.)

A mi feladatunk.

Az immáron nyolczadik hónapjába lépett háboru ritka kötelességek teljesítésére késztet bennünket és, akik nem küzdhetünk ott különböző okok miatt a harcztéri csatasorba.

Ellenségeink, — miután belátták, hogy a vezivataros harcz öldöklő fegyvereivel nem bírnak letiporni bennünket, a kiéheztetés rafinériájához fordultak s most abban bíznak, hogy aratásig — nem bírjuk ki élelmiszereinkkel a pontosan elzárt határokon belül a vértelen küzdelmeket s hogy Meninusz Agrippa szerint könnyen fognak diadalmaskodni a korgó, tehát lázongó szövetséges gyomrok felett.

A harcz frontokon belül tehát nekünk is csatasorba kell állanunk s épen olyan szívós elhatározásokkal kell felvennünk a küzdelmet, mint amilyen hősi önfeláldozással folytatják azt több, mint hét hónapon keresztül fiatal véreink a lövészárkokban, hómezőkön, sziklahasadékok közt. Minden embernek, férfinak, asszonynak oda kell állania a nagy küzdelem-csatárlánczába s életünkben talán először, olyan mértékben kell lefokozni az igényeinket, mint amilyen szűk mértékről soha fogalmunk sem lehetett.

Nálunk, az ország gazdagabb vidékein úgy éltek még a legalsóbb néposztályok is, mint ritka országok ritka nevezetei. Bőségben éltünk s igaz volt annak a szocialista írónak, aki azt mondta, hogy Magyarországon igazán ritka, különös művészet kellett ahoz, hogy valaki éhen haljon. A szocialisták sem a gyomrukért harczoltak inkább, mint emberi jogaik érvényesítéséért s jobb munkabérek kiküzdésénél is inkább a humanizmus érzései, mint az éhező gyomor játszották a vezérszerepeket.

Most azonban igazán takarékoskodnunk kell Mindannyiúnknak és pedig, a betegeket kivéve, rangkülönbség nélkül.

Hála a Gondviselésnek, jócskán van ez idő szerint még mindenféle élelmiszernk. Egész az új aratásig, nem is szólva a zöldségfélék korai szedésének idejét el vagyunk látva élelmiszerek-

kel, de csak úgy, ha mindenki takarékosan bánik készletével. Takarékosan anélkül, hogy a spórolást egészsége hátrányára a tulzásba vinné.

Eddig valósággal pazaroltunk, a régi konyhai, étkezési rendszer mellett. Pazaroltunk épen a természetes, egészséges étrend rovására, valóságos merényleteket követve el gyomrunk ellen. A csömörlésig ettünk, ugyancsak kiválogatva mindeneket ingyenszolgálatunknak tulságosan hódolva.

Most mikor takarékoskodni fogunk, voltaképen visszafogunk térni a gráfenbergi étlap szerinti természetes, egészséges étrendhez.

A jövő megfogja mutatni nekünk, hogy milyen nagy igazság rejlik a természettudósok ama szállóigéjében, hogy az életben minden kiegyenlítődsre igyekszik. Most, mikor annyi szép élet pusztul el, az örök természet végzettszerűsége az itthonmaradottak egészségügyi viszonyainak javítására törekszik. Holmi tullakástól, csömörtől megmenekülve, a ránk erőszakolt takarékoskodás mellett meg fog javulni az egészségügyi statisztikánk, emelkedni fog az emberi szervezet munka bírása. Kevesebb használható anyag fog veszendőbe menni. stb.

Hősiesen küzdeni, szenvedélyeinket leküzdve, nemcsak a csatatéren lehet. Miért ne tennénk meg tehát hazafias kötelességünket az önmegtartóztatás terén (mely a régi görögök szerint a legnagyobb emberi ereny) mikor azzal csak a saját javunkra is szolgálunk.

S—r.

DONOGÁN ÉS SOMOSSY
DEBRECZENBEN, KISTEMPLOM-BAZÁR.

Menyasszonyi kelengye. Kész fehérnemű. Női divat és szőnyegáruház.

SZABOTT ÁRAK. ELŐZÉKENY KISZOLGÁLÁS.

KRÓNIKA.

A kézi gránát,

melyet manapság is használnak, úgy a francia mint orosz frontokon, régi harci eszköz.

1427 körül a Pó melletti Casalmaggiore védelménél találkozik vele a hadtörténet először. Ekkor lőporral telített üvegflaskók formájában tűnt föl, majd lassankint egyre gyakoribb szerephez jut. Azokat, akik kezelték „gránátosok”-nak nevezték el, s a 16. és 17. század minden nevezetesebb ostrománál ráakadunk. A baj csak az volt, hogy majdnem oly veszéllyel járt magukra a gránátosokra, saját csapataikra nézve, mint az ellenségre.

A 19. század aztán mellőzte is. Az 1864. — orosz-török, az 1866-os osztrák-porosz, az 1870—71-es porosz-francia hadjáratok nem is használták a kézigránátokat. A japánok voltak azok, akik előkotorták a multból s újra divatba hozták. Természetesen a kézigránát ekkor már nem lőporral volt töltve, hanem dinamittal, pikrinnel s egyéb robbanó anyagokkal. Az oroszok hamar utánozták a japánokat s végül a kézigránát mindkét oldalon a küzdelemnek oly ádáz eszköze lett, amely hatásában a puskát, a revolvért, a bajonettet ugyancsak felülmulta.

A kézigránát alkalmazása, így a kelet fiaí révén támadt föl hirtelen, s ma — mint sokszor olvashattuk — az európai háború színterén is sűrűn ismét szóhoz jut. Az az egyszerű forma, amely az orosz-japán háború idején volt szokásos amikor a kézigránátot szinte egyik napról a másikra improvizálták: persze eltűnt. A technika ezt is tökéletesbitette és modernizálta. Akkoriban a japánok többek közt robbanó anyaggal megtöltött bambusz-karókat és konzervdobozokat — használtak. A meggyújtáshoz rövid gyújtózsínort alkalmaztak, közvetlenül az eldobás előtt. — Az orosz katonák erre cigarettát használtak, amit ilyenkor harcz közben is szájukban tartottak, a japánok pedig derekuk köré csavart zsinórt hordtak, amit aztán rohamra indulva, kellő pillanatban meggyújthattak.

Oly kézigránátok, amelyek az ütésre ekszplo dáltak, még kevésbé voltak alkalmazásban. Ezeket előbb a földhöz verdesték, s akkor dobták az ellenség közé, amikor az égő gyújtó-betét sisetgését hallották. Ez a folyamat meglehetősen veszedelmes volt, s nagy hidegvért kívánt.

A mai kézigránátokat már gyárilag állítják elő s úgy vannak szerkesztve, hogy azok számára, akik hordják és dobják, nem veszélyesek. — 30—35 centiméteres fanyélre erősítve, a kézigránát alakja a lámpa-cilinder formáját utánozza, pléhből van s belül a srappelhez hasonlóan, — vasdarabokat tartalmaz, amelyeket ekszplo dálás kor a robbanás százfelé vet. A gyújtózsínort egy kapszli helyettesíti, amelyet valamely kemény — tárgyhoz való ütődése süt el. A váratlan elsülést az akadályozza, hogy a kapszlit biztosítani lehet, s hogy a gránátnak legalább nyolc méternyi utat

kell megtenni a levegőben. A kézzel történő elhajításon kívül a gránátokat kis ahubitzokból vagy lancirozó csövekből is ki lehet röpíteni, amelyek oly könnyűek, hogy tokokban a katona hátán is viselhetők. Ezen a módon a kézigránát találási képessége, hatása háromszáz métert is elérhet. A kézigránátokról egyébként jellemzően jegyezte meg egy vezérkari tiszt, hogy ez annyi, mintha a gyalogság könnyű tábortábori ágyukat vinne magával, s azokat közvetlen közelből sütné az ellenség re. Ennek következtében, tekintve a kézigránátok szörnyű pusztító erejét, joggal felmerülhet az a kérdés, vajjon a civilizált népekhez méltó-e ily fegyveres eszköz, vajjon nem kellene ugyanugy eltiltani, mint a dum-dum golyót, vagy a mérgezett fegyvereket? A gyakorlat emberei azonban erre azt mondják, hogy az a leghumánusabb háboru, amely a leghamarább végződik, s hogy e cél elérésében minden eszköz fölhasználható, kivéve azt, ami valóban teljesen aljas, vagy fölösleges fájdalmakat okoz.

Ha majd egyszer...

Ha majd egyszer mindnyájan visszajönnek,
Nagyboldogan megdobban a szívünk,
Felszáradnak az arcokon a könnyek
És az ölünkbe virágot viszünk,
Virágot szórunk az utca porába,
Virággá válik, ha lehull a könny,
Virágon lépked a regruta lába,
Ha majd egyszer mindenki visszajön.
Ha majd egyszer mindnyájan visszajönnek,

Huzatlan szólal meg a sok harang
S a templombeli csengettyűk köszönnek,
«Glória sempiterna! Giling-galang!»
Fehér gyolcsinget vesz a pap magára,
S a Szüzanya térdei hajt odafönn
És csókot lop az anyák homlokára
Ha majd egyszer mindenki visszajön.

...Nem lesz a földön több bánat, meg átok,
Búcsu-betűk, amikre hull a könny:
Bizony minden másképp lesz, meglássátok
Ha majd egyszer mindenki visszajön.

EMÓD TAMÁS.

MINDNYAJUNKNAK EL KELL MENI. — Eddig csak daloltuk, de most valóságra váltjuk az egyszeri Kossuth-nóta mindenki által ismert refrénjét. Immáron számításba, szeri-számba veszi a hadvezetőség a 37–42 éveseket is. Öreg B. osztályu népfelkelők behívására megjelentek a felhívások, amit azonban nem úgy kell értelmezni mintha a háboru bilansa rosszra fordult volna, ami hátrányunkra, hanem az emberi számítások előrelátásának kell betudni. Hogy meddig tart a háboru, azt nem a csodagyermékek jóslása dönti el, azt igazán senki meg nem tudja mondani, még ha lángész szorult is a koponyacsontjai közé. Egyetlen véletlen egyik napról a másikra véget vehet a világháborunak, viszont egyetlen véletlen kitolhatja.... Ne studirozzunk tehát hiábavalóságokon, hanem készüljünk el minden eshetőségekre s ne csak daloljuk, hogy Mindnyájunknak el kell menni, hanem váltsuk is valóra harczy dalunkban kifejezett szándékainkat.

A **HÁRMAS ENTENTE** gyönyörűen megcsinálta az osztozkodást. Sőt megegyeztek a Dardanellákra, Konstantinápolyra vonatkozólag is. — Mindössze csak még elkell foglalni a szétszított területeket. És erről az eszünkbe jut az az egyszeri koldus, aki felosztotta három fia közt Magyarországot olyanformán, hogy az első Északmagyarországban, a másik délen, a harmadik meg az erdélyi részekben koldulhat. Ilyenforma szegény koldus az entente is, amelynek szegény katonái három fronton vérezhetnek, pusztulhatnak, de hiába.

A **KÁRTYÁSOK ADOJA** ismét kísért. Nagyváradi propogálja azt a régi ötletet, hogy meg kellene adóztatni a kártyásokat. Ez a nagyváradi határozat olyan rokonszenvennel fogadtatik minden oldalon, amilyen kedvező fogadtatásban még kilátásba helyezett adónem soha és semmi körülmények közt nem részesült. Szinte magunk elé tesszük fel a kérdést, vajjon miért nem adóztatták meg már eddig is a kártyásokat, mikor azoknál igazán nem számít semmit sem, hogy néhány hatással vajjon többet veszítenek-e, vagy nyernek-e? Az u. n. commers játéknál épen úgy, mint különösen a szerencsejátéknál igazán nem jöhetne számításba, ha mondjuk a nyerő félnek kellene fizetni a partik szerint kivetett adót. Magyarországon ugyanis e miatt igazán nem mondana le három ember se a kártyajátékról, ellenben a közjó számára évente százazrek, milliók jutnának a nagyváradi határozat általános törvényvé emelése révén.

A **SÖR ÁRA** feljebb ment. Nem a sört kiszolgáltató vendéglősök, kávéosok, korcsmárosok az okai ennek, hanem a sörgyárosok kartellje, a mely hordónként 8 koronával emelte a sör árát, mindenütt az országban. Ma mikor minden drágább lett, valami erősebb reakciót nem keltett a sörárak emelése amely a mennyire indokolt a debreczeni vendéglősök, kávéosok részéről, olyan indokolatlan a sörgyárosok részéről. Hiszen a sörgyártáshoz szükséges árpakészletet a sörgyárosok már előre és az egész évre beszerezték. Az árpa esetleges drágulása tehát a sörárak emelését egyáltalán nem vonhatja maga után. De Magyaror-

szágon mégis emelték a sörárakat, amikor Németországban a sörgyárosok ugyanilyen irányu törekvései hajótörést szenvedtek. Ott a közönség, különösen az szervezett sörgyári, munkásság olyan fenyegető magatartással utasította vissza a sörgyárosok erre vonatkozó előkészületeit, hogy a sörgyárosok egyetlen pfenninggel se merték a sör árát emelni se hordónként, se poharanként. És ez jellemző a mi viszonyainkra.

HABORUS NOVELLÁK. Az írásművészet igazi és emellett aktuális produktuma Delev von Liliencron háborus tárgyú novellákat tartalmazó könyve, mely Németországban közel 200,000 példányban fogyott el. A magyar közönség sajnosan tapasztalta, hogy a mi ugynevezett »aktuális« novella és színműirodalmunk egyáltalán — kevesek kivételével — nem tudott olyan színvonalra emelkedni, mint a milyenen rendes irodalmunk állott s amely fejlett írásművészet nagyon is elkapatta a közönséget. Liliencron novellái épen ezért hézagpótlóak a magyar könyvpiaczon. Nemcsak aktualitásuk, hanem egész miyoltuk miatt lesznek kapósak ezek a gyönyörű, artisztikus novellák, amelyeket Váry Rézső fordított méltóképen magyarra. Az Athenacum kiadásában Bacsa András pompás rajzával ékesített könyv ára 3 korona. — Bármelyik könyvkereskedés útján megrendelhető.

A **SZINHAZI HÉT** újdonságot, reprízit vegyessen hozott. Az aktuális tárgyú színpadi alkotások közt, ez időszerint legalább, legelső helyen áll a »*Déliab útca 7.*« című vígjáték, melyet szintén a napokban mutatott be a színtársulat. Hajó Sándor ismert, rutinirt irodalom-művészeti szemponatokból is elsőrangú színpadi író. Legújabb darabjában vigan pattogatja a szatira őstorát. Finoman, elmésen persziflálja a háborus helyzet szülte fonákságokat, emberi gyarlóságokat, de annyi kedvességgel, szeretetreméltósággal, hogy még a legszörszálhasogatóbb »hazafy« se találhat benne bántó tendenciát. A darabnak nagyon szép, megérdemelten zajos sikere volt s a jóízű kacajtól ugyancsak hangos volt a nézőtér. A siker a darab után elsősorban Szentgyörgyi Mártának tulajdonítható, aki színpadi pályafutását a vígjátéki ensemblékben kezdte. Mostani alakításából hiányzott is minden operettszerűség. Artisztikusan felérzékelt, csipkeszerűen finom, bensőségteljesen könnyed, illuziókat keltő volt alakítása: egy mulattatóan bájos leányalak személyesítése, melyen ott ragyogott minden szatirikus fénytölk mellett is a poézis napsütése. Most már megtudjuk érteni, hogy mint operettszerűt miért áll szinte páratlanul a vidéki színpadokon. Játék-művészete tartalmasságát, az intellektualis erőt ott nyerte azokban az írás igazi művészetével megirt drámai szerepekben, amelyek megtanították mélyebben gondolkozni, közelebb hozták a való élet elképzeléséhez. Igazi művészi sikere volt Szentgyörgyi Mártának szerdán este. De jók voltak a többiek is.

TÖRLEY
TALISMAN - CASINO - RÉSERVÉ

Alföldi Takarékpénztár Debreczenben.

Piacz-utca 16. szám. (Saját palota.)

Alaptőke 2.400.000 K. Tartalékok: 1.400.000 K. Betét-állomány nyolczmillió korona.

Érdekközösségben a Pesti magyar kereskedelmi bankkal.

ÜZLETÁGAI: Takarékbetétek, csekszámlák. Váltóleszámitolás, törlesztés és jelzálogkölcsönök. Értékpapírok vétele és eladása, tőzsdéi megbízások, hitelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra. Saját áruraktár.

Safe-deposit (magánletét pénztár.)

Affiliált intézetek: Kabbai takarékpénztár r.-t., Nádudvari takarékpénztár r.-t., Hajdunánási gazdasági bank r.-t., Fióktelep Vámospércs.

Nem fáj a feje másnap ha

„LITKE” pezsgőt iszik.

APOLLO

MOZGÓSZÍNHÁZ

Szombaton és Vasárnap

3, 5 és 7 órakor fél, 9-kor rendes helyár

Meztelen nő.

Drámai jelenetek 3 felvonásban.

Bátortalan kérő.

Kitűnő kíséző műsor.

Villamos bevezetések

motorok, csillárok javítások
mélyen leszállított árban —

Földvári Mórna

Széchenyi-utca 55.

Telefon 168.

Külsőleg és belsőleg egyaránt megbízhatóbb
hatású háziszer a

Próbálveg 40 fill **PALMA**

Kapható: Dr. SZELÉNYI ÁRPÁD

gyógyszerésznél

Debreczen, Piacz-utca 30. szám.

Világháboru térképek

a legujabb és a legjobb kiadásban kaphatók THAISZ ARTHUR
papirkereskedésében. Eredeti bolti áron már 12 fill. kezdve.

Tábori borítékok

2 fillérijével kaphatók THAISZ ARTHUR papirkereskedésében
Bika-szálloda mellett. - - - - Szintén 2 fillérijével kaphatók a

Térképzaszlócskák

Thaisz Arthur könyv és műnyomdája Debreczen Piacz-utca 7.